

2. sz. Melléklet

Képzési terv

A Többsnyelvűségi Nyelvtudományi Doktori Iskola létrehozásának egyik célja, hogy teret nyújtson olyan kutatásoknak, amelyek a többsnyelvűséget természetes folyamatnak mutatják. Magyarország európai viszonylatban is lemaradást mutat a többsnyelvűség terén.

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R (82) 18. számú ajánlásában felszólította az EU-tagállamok kormányait, hogy

- tegyék meg a szükséges lépéseket egy hatékony európai információcsere-rendszer létrehozásához, amely a nyelvtanulás, a nyelvtanítás és a kutatás valamennyi területével foglalkozik;
- lehetőség szerint biztosítsák, hogy váljanak képessé más emberek életének és gondolkodásának, valamint kulturális örökségének átfogóbb és mélyebb megértésére;
- támogassák mindazon kutatási és fejlesztési programokat, amelyek hozzájárulnak olyan módszerek és tananyagok bevezetéséhez az oktatás minden szintjén, amelyek segítségével a tanulók szükségleteiknek megfelelő szintű kommunikatív kompetenciát sajátíthatnak el.

A Miniszteri Bizottság hangsúlyozta „az olyan konkrét tennivalók jelen és jövőbeni politikai jelentőségét, mint például a nyelvi választékkínálat bővítése és a nyelvtanulás intenzitásának növelése a pán-európai többsnyelvűség előmozdítása érdekében“, és felhívta a figyelmet a tanulmányi kapcsolatok és cserék továbbfejlesztésének, valamint az új kommunikációs és információs technológiák által nyújtott lehetőségek teljes kiaknázásának fontosságára.”

Az Európa Tanács megbízásából készült és 2012 júniusában publikált speciális „EUROPEANS AND THEIR LANGUAGES” című Eurobarometer 386 tanulmány eredményei szerint¹ az EU az európai nyelvi sokféleség megőrzésére törekszik, szorgalmazza ezen nyelvek anyanyelvként való megismerését, valamint minden európai polgárt arra bátorít, hogy anyanyelvén kívül még legalább két másik nyelven tudjon a mindennapok szintjén kommunikálni az európai integráció biztosítása érdekében. A felmérés rámutat, hogy ezen célkitűzésekkel (legalább egy idegen nyelv ismeretével) az európai polgárok 84%-a egyetért. A

¹http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_386_en.pdf

megkérdezettek 77%-a tartja a nyelvvoktatás és a nyelvi készségek fejlesztését nyelvpolitikai prioritásnak. Azt a hosszútávú EU-s elképzelést azonban, hogy minden európai polgár legalább két idegen nyelvet ismerjen az EU csupán 8 tagállamában tudták ezidáig megvalósítani, és Magyarország sajnos nincsen köztük.

Doktori képzésünk indításával azt szeretnénk elérni, hogy Magyarországon – és nemzetközi viszonylatban is – nőjön a gazdaságban, iparban és a felsőoktatásban azoknak a magasan képzett szakembereknek a száma, akik értik, ismerik a több nyelven való működés alapjait, ismérveit, módjait és hatékonyságát. Ezáltal sikeresebbé és hatékonyabbá tehetjük a munkahelyi kommunikációt a multinacionális cégeknél, amely a gazdasági siker záloga is lehet.

Doktori iskolánkba olyan jelentkezőket várunk, akik kutatásokat szeretnének végezni a többnyelvű személyre és többnyelvű közösségekre vonatkozóan, valamint olyan nyelvtanárokat, akik tudományos kutatással szeretnének hozzájárulni a nyelvtanítás és nyelvtanulás megújításához, azok vonzóbbá és hatékonyabbá tételéhez.

Képzésünket 3 fő profil jellemzi, a képzésre jelentkezők ezek közül választhatnak:

- **egyéni többnyelvűség:** a többnyelvűség pszicholingvisztikája (nyelvelsajátítás, nyelvi fejlődés, többnyelvű feldolgozás, nyelvvesztés, nyelvelsajátítás és életkor);
- **társadalmi többnyelvűség:** a többnyelvűség szociolingvisztikája (nyelvi kisebbségek, identitás);
- **iskolai többnyelvűség:** a többnyelvűség elérése instrukcionált körülmények között, második, harmadik stb. nyelvek tanítása, a nyelvtanuló variabilitása).

A kiválasztott profil teljesítése a 6 felkínált modul tárgyaiból kiválasztva lehetséges, a doktorandusz és a témavezető szabad választása, mely tárgyakat veszi fel a doktorandusz. A lényeg, hogy a doktorandusz kutatási témájának megfelelően, a kutatási célját leginkább kielégítő elméleti ismeretek megalapozásával sikeres, újdonságokat tartalmazó doktori disszertáció szülessen.

A Doktori Iskolában megszerzendő/megszerezhető kreditpontok

A végbizonyítvány (abszolutórium) kiállításának feltétele:

- az előírt 180 kreditpont megszerzése (amelyek megszerezhetők: tanulmányi (48 kr.), kutatómunkáért és oktatási tevékenységért adható kreditpontokból),
- a záró-beszámoló sikeres teljesítése,
- a költségtérítési-befizetési és más fizetési hátralék rendezése.

I. Tanulmányi munkáért:							Kredit-pontok összesen
Félévek Kurzusok	1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Közös alapozó kurzusok	3	3	3	3	3	3	18
A modulok témaköreinek kurzusai	6	6	6	6	6	6	36
Tanulmányi munkáért szerezhető összes kr.							54
II. Kutatómunkáért:							44
A doktori értekezés készütségi fokáért szerezhető kreditpontok	-	-	-	-	6	6	12
Kutatói szemináriumért szerezhető kreditpontok	-	-	4	4	4	4	16
Év végi kutatási beszámolók:	-	-	-	8	-	8	16
III. Publikációkért:							min. 82
Magyarországon megjelent ERIH-listás folyóiratcikkért							8
Magyarországon megjelent lektorált folyóiratcikkért							6
Magyarországon idegen nyelven megjelent, lektorált folyóiratcikkért/ tanulmányért							6
Nemzetközi ERIH-listás folyóiratcikkért							14
Külföldön megjelent idegen nyelvű tanulmányért							12
Recenzióért (hazai kiadású, magyar nyelven)							4
Recenzióért (külföldi kiadású, idegen nyelven)							6
Tankönyvért, jegyzetért (max. 2 db vehető figyelembe)							16
Önálló szaktudományos monográfiáért							32
Hazai és külföldi konferencián tartott magyar nyelvű előadásért							4
Magyarországon tartott idegen nyelvű konferenciaelőadásért							6
Külföldi konferencián tartott idegen nyelvű előadásért							10
Magyarországi konferencián tartott magyar nyelvű poszterelőadásért							2
Magyarországi konferencián tartott idegen nyelvű poszterelőadásért							4
Külföldi konferencián tartott idegen nyelvű poszterelőadásért							6

A doktoranduszok számára hirdetünk közös kurzusokat (3 kr./kurzus), és ezeken kívül minden doktorandusznak lehetősége van a felkínált tárgyakból felvenni azokat (félévenként 3 kurzus/2 kr.), amelyek a kutatási témájukkal leginkább harmonizálnak. A tárgyak kiválasztása és felvétele a doktorandusz és a témavezető közös döntése.

A képzés modulszerű, minden egyes modulnak van egy, esetleg két modulvezetője, aki azért felel, hogy a modulon belül megfelelő számú és kreditértékű tárgy legyen elérhető a doktorandusz számára.

A képzés két nyelven folyik, magyarul és angolul, mivel a modul- és tantárgyfelelős oktatók a szakma nemzetközileg elismert, jeles kutatói.

Modul	Vezető
A többnyelvűség kutatómódszertana Research methodology of multilingualism	Prof. Vincent van Heuven
A többnyelvűség neurolingvisztikája The neurolinguistics of multilingualism	Prof. Csépe Valéria
Többnyelvű fejlődés Multilingual development	Prof. David Singleton/Prof. Navracsics Judit
Iskolai többnyelvűség Multilingualism through instruction	Prof. Marjolijn Verspoor
Többnyelvű nyelvi feldolgozás Multilingual processing	Prof. Kees de Bot
Többnyelvűség a társadalomban Multilingualism in the society	Dr. habil. Ulrike Jessner-Schmid/Dr. Csernicskó István

Valamennyi doktorandusz számára közös kurzusok (3 kredit/kurzus)

- **Neurolinguistics of Multilingualism – A kétnyelvűség neurolingvisztikája** (Csépe Valéria). A kurzus célja, hogy átfogó képet adjon a nyelvek reprezentációjáról az emberi agyban. Az idegtudomány módszereibe történő bevezetésre épülve azon vizsgálatok eredményei kerülnek bemutatásra, amelyek a nyelv(ek) elsajátításának, fenntartásának és felejtésének, valamint a két- és többnyelvűek által beszélt nyelvek interakcióinak idegrendszeri folyamatait tárták fel. A kurzus egy jelentős részét képezi e kutatási terület elméleteinek és kísérleti módszereinek megismertetése. A többnyelvűségre vonatkozó eredményekre épülő idegtudományi modellek megismerése hozzájárul a többnyelvűség neurális mechanizmusainak megértéséhez.
- **Multilingual development – Többnyelvű nyelvi fejlődés** (David Singleton, Navracsics Judit). A modul az újonnan tanult nyelvek

fejlődésének aspektusaival foglalkozik. A második nyelvelsajátítás klasszikus kutatási hagyományától a kétnyelvű (szimultán és konszekutív) elsajátításon keresztül a szintén szimultán és konszekutív többnyelvű nyelvi fejlődésig. Olyan elméleti kérdéseket részletez, mint pl. a többnyelvűség és az életkor, az érzelmi hozzáállás és a motiváció a többnyelvű nyelvelsajátításban, valamint a multikompetencia fogalma.

- **Multilingualism in the society – minority issues – Többnyelvűség a társadalomban – kisebbségi kérdések** (*Ulrike Jessner-Schmid, Csernicskó István*). A modul olyan témákkal foglalkozik, mint a modern és történeti többnyelvűség, az angol nyelv szerepe Európában és a világban, a többnyelvűség kutatásának szociolingvisztikai tényezői, kisebbségi nyelvhasználati kérdések, az identitás kérdése, a szocio- és pszicholingvisztikai összefüggések a többnyelvűségben (pl. nyelvvesztés).
- **Multilingualism through instruction – Többnyelvűség az iskolában** (*Marjolin Verspoor*). A modul a használatalapú nyelvészet elméletét veszi alapul a nyelvtanításban és a nyelvtanulásban, majd ezen az alapon közelíti meg a nyelvtanulást és –tanítást. Rávilágít arra, milyen tényezők játszhatnak szerepet a sikeres nyelvtanulásban és nyelvtanításban.
- **Multilingual processing – Többnyelvű nyelvi feldolgozás** (*Kees de Bot, Navracsics Judit*). A modul megismerteti a hallgatókat azzal, miként történik egyszerre több nyelv feldolgozása: hogyan értjük meg a beszédet, hogyan hozzuk azt létre, és miben különbözik a többnyelvű feldolgozás az egynyelvűtől. Foglalkozunk azzal, hogy miként szelektál a beszélő a nyelvei között, és hogyan történik a nyelvek közötti váltás.
- **Research methodology – Kutatásmódszertan** (*Vincent van Heuven, Bátyi Szilvia*). A modul áttekintést ad a többnyelvűség és második/többedik nyelvelsajátítás kutatásának módszertanáról. Bemutatjuk az empirikus kutatás folyamatát a kísérletes kutatást vezető kutatók által megírt, eredeti kutatásokat bemutató cikkeken keresztül. Párhuzamos szemináriumokon mutatjuk be a gyakorlati tapasztalatokat, amelyek során a hallgatók megismerkednek a lehetséges módszerekkel, eszközökkel, adatgyűjtési lehetőségekkel és a feldolgozási folyamatokkal: pl. kísérlet felépítéséhez alkalmas számítógépes programokkal (pl. E-Prime), beszédanalízissel (pl. PRAAT), adatmanipulációval (pl. MS Excel), a nyelvi távolság kalkulációjával (pl. GABMAP) és statisztikai elemzéssel (pl. SPSS, R). Megismertetjük a

kutatási beszámoló elkészítésének lényegét jó és rossz gyakorlati példákon keresztül.

Választható kurzusok (2 kredit/kurzus, összesen választandó: 18 kurzus (3/félév), teljesítendő: 36 kredit)

Egyéni többnyelvűség témakör és témakiírásai:

- Neurocognitive deficits in multilinguals – Neurokognitív zavarok a többnyelvűségben (Csépe Valéria, Pannon Egyetem és MTA)
- The multilingual brain – A többnyelvű agy (Sáry Gyula, Szegedi Tudományegyetem, Pannon Egyetem)
- Child language development – Gyermeknyelv (Lengyel Zsolt, Pannon Egyetem és Gósy Mária, ELTE)
- Second language acquisition – Második nyelvelsajátítás (David Singleton, Pannon Egyetem)
- Multilingualism and cognition – Többnyelvűség és kogníció (Kees de Bot, Pannon Egyetem)
- Infant bi- and multilingualism – Gyermekkorai két- és többnyelvűség (Navracsics Judit, Pannon Egyetem)
- The bilingual mental lexicon – A kétnyelvű mentális lexikon (Navracsics Judit, Pannon Egyetem)
- Language attrition – Nyelvromlás (Kees de Bot, Pannon Egyetem és Bátyi Szilvia, Pannon Egyetem)
- Relearning a language – A nyelv újratanulása (Kees de Bot, Pannon Egyetem)
- Linguistic statistics – Nyelvészeti statisztika (Sáry Gyula, Szegedi Tudományegyetem és Pannon Egyetem)
- Basic experimental phonetics – Alap kísérleti fonetika (Vincent van Heuven, Pannon Egyetem és Gósy Mária, ELTE)
- Neuroimaging procedures – Képkeltő eljárások (Sáry Gyula, Szegedi Tudományegyetem és Pannon Egyetem)
- Quantitative and qualitative methods – Kvalitatív és kvantitatív kutatási módszerek (Vincent van Heuven, Bátyi Szilvia)
- Research seminar I. – Kutatószeminárium I. (témavezető)
- Research seminar II. – Kutatószeminárium II. (témavezető)

- Research seminar III. – Kutatószeminárium III. (témavezető)
- Research seminar IV. – Kutatószeminárium IV. (témavezető)

Társadalmi többnyelvűség témakör és témakiírásai:

- Language maintenance – Nyelvmegtartás (Ulrike Jessner-Schmid, Pannon Egyetem)
- Language variation and change – Nyelvi változatosságok és nyelvi változás (Földes Csaba, Pannon Egyetem)
- Intercultural communication – Interkulturális kommunikáció (Csernicskó István, Pannon Egyetem)
- Mutual intelligibility – Kölcsönös érthetőség (Vincent van Heuven, Pannon Egyetem és Kees de Bot, Pannon Egyetem)
- Multilingualism with English – Az angol nyelv a többnyelvűségben (Ulrike Jessner-Schmid, Pannon Egyetem)
- Minority languages – Kisebbségi nyelvek (Csernicskó István, Pannon Egyetem)
- Language and identity – Nyelv és identitás (Navracsics Judit, Csernicskó István, Pannon Egyetem)
- Linguistic landscape – Nyelvi tájkép (Bátyi Szilvia, Pannon Egyetem)
- Qualitative and quantitative research methods – Kvalitatív és kvantitatív kutatásimódszerek (Vincent van Heuven, Báttyi Szilvia)
- Linguistic statistics – Nyelvészeti statisztika (Sáry Gyula, Szegedi Tudományegyetem és Pannon Egyetem)
- Research seminar I. – Kutatószeminárium I. (témavezető)
- Research seminar II. – Kutatószeminárium II. (témavezető)
- Research seminar III. – Kutatószeminárium III. (témavezető)
- Research seminar IV. – Kutatószeminárium IV. (témavezető)

Iskolai többnyelvűség témakör és témakiírásai:

- Instructed foreign language teaching – Instrukcionált idegennyelv-oktatás (Marjolijn Verspoor, Pannon Egyetem, Ulrike Jessner-Schmid, Pannon Egyetem)
- Facets, facts and factors of foreign language instruction – Az idegennyelv-oktatás mítoszai, tényei és tényezői (David Singleton, Pannon Egyetem)

- Variations in multilingual development – A többnyelvű fejlődés változatosságai (Marjolijn Verspoor, Pannon Egyetem)
- The dynamics and complexity in the development of multilingual learning – A többnyelvű tanulás dinamikája és komplexitása a fejlődés során (Ulrike Jessner-Schmid, Pannon Egyetem)
- Dynamic usage-based approach to foreign language teaching – A dinamikus használatalapú módszer az idegennyelv-oktatásban (Marjolijn Verspoor, Pannon Egyetem)
- Language testing, language assessment – Nyelvi tesztelés, nyelvtudásszint-mérés (Vincent van Heuven, Pannon Egyetem/ Fábíán Gyöngyi, Pannon Egyetem)
- Teaching third languages – A harmadik nyelvek tanítása (Ulrike Jessner-Schmid, Pannon Egyetem)
- The reading mind – Az olvasó agy (Csépe Valéria, Pannon Egyetem és MTA)
- Written word recognition – Írott nyelvi szófelismerés (Kees de Bot, Pannon Egyetem)
- Written sentence comprehension – Írott nyelvi mondatértés (Navracsics Judit, Pannon Egyetem)
- Discourse analysis – Diskurzuselemzés (Ulrike Jessner-Schmid)
- Qualitative and quantitative research methods – Kvalitatív és kvantitatív kutatási módszerek (Vincent van Heuven, Bátyi Szilvia)
- Research seminar I. – Kutatószeminárium I. (témavezető)
- Research seminar II. – Kutatószeminárium II. (témavezető)
- Research seminar III. – Kutatószeminárium III. (témavezető)
- Research seminar IV. – Kutatószeminárium IV. (témavezető)